

بسم الله الرحمن الرحيم

تاریخ تحلیلی دفاع مقدس
بازتاب آن در ادبیات ایران

دکتر سپیده یگانه

عضو هیأت علمی دانشگاه الزهراء (س)

لایحه

سرشناسه	: یگانه، سپیده
عنوان و نام پدیدآور	: تاریخ تحلیلی دفاع مقدس و بازتاب آن در ادبیات ایران/ مؤلف سپیده یگانه
مشخصات نشر	: تهران: ایده پردازان چکاد، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۵۸-۴۴-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷
موضوع	: Iran-Iraq War, 1980-1988
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- ادبیات و جنگ -- تاریخ و نقد
موضوع	: Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Literature and the war -- History and criticism
موضوع	: جنگ و ادبیات -- ایران -- تاریخ و نقد
موضوع	: War and literature -- Iran -- History and criticism
رده بندی کنگر	: ۱۳۵۹ ی ۸ ج ۹/ PIR۳۴۴۲
رده بندی دیویی	: ۸۳۸.۸۴۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۳۹۸۱۰۷

تاریخ تحلیلی دفاع مقدس و بازتاب آن در ادبیات ایران

مؤلف: دکتر سپیده یگانه «عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی (سر)»

ناشر: ایده پردازان چکاد

چاپ و صحافی: خاتم- صداقت

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت و سال چاپ: اول/ ۱۳۹۷

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

نشانی: خیابان ولی عصر، خیابان بزرگمهر، پلاک ۱۶، واحد ۶۰۶

تلفن: ۶۶۴۵۲۰۹۶-۶۶۴۵۲۰۹۲

تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است

رویداد جنگ و پیامدهای آن، همواره می‌توان یکی از فرامتن‌های ادبی در ادبیات جهان شمرده می‌شود که زمینه‌ی شکل‌گیری جریان‌های ادبی را پیرامون خود، فراهم می‌آورد. به عبارت دیگر جنگ به عنوان فرامتنی تاریخی و زمانمند، با زمینه‌های بروز، سیر تاریخی و پیامدهای مشخص می‌تواند عاملی برای ایجاد جریان ادبی باشد.

جنگ عراق علیه ایران، به عنوان طولانی‌ترین جنگ در تاریخ معاصر، پیامدهای گسترده‌ای در سطوح تاریخی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی - فرهنگی جامعه ایران داشته است، به گونه‌ای که می‌توان آن را زمینه‌ساز تغییر در تحولات همه‌جانبه‌ی این کشور دانست. یکی از ابعاد متأثر از جنگ عراق علیه ایران، هنر و به‌ویژه ادبیات است؛ این تأثیرپذیری به شکل‌گیری جریانی ادبی، ذیل ادبیات انقلاب اسلامی، منجر می‌شود که «ادبیات دفاع مقدس» خوانده می‌شود. اگرچه ادبیات دفاع مقدس با آغاز تاریخی جنگ، به وجود آمد اما با پایان آن، خاتمه نیافت و هم‌پای پیامدهای آن، تا امروز ادامه دارد.

ارتباط تنگاتنگ ادبیات دفاع مقدس با ماهیت تاریخی جنگ، سبب شد که انجام پژوهشی متمرکز بر تاریخ جنگ، در راستای شناسایی ادبیات دفاع مقدس، ضروری نماید. از این رو کتاب حاضر تحت عنوان *تاریخ تحلیلی جنگ و بازتاب آن در ادبیات ایران* فراهم آمد تا پژوهشگران ادبی و دانشجویان رشته‌ی ادبیات پایداری از پراکنده‌خوانی و مراجعه به کتاب‌های صرفاً تاریخی در این زمینه، بی‌نیاز شوند.

این پژوهش ابتدا به تبیین تاریخی جنگ عراق علیه ایران می‌پردازد و آن را از منظر تاریخ سیاسی، نظامی و اجتماعی مورد مطالعه قرار می‌دهد. سپس ادبیات دفاع مقدس را با تکیه بر شعر و داستان به اجمال معرفی می‌کند و تفصیل را به مقالی دیگر محول می‌کند. مطالب مذکور در سه گفتار با عناوین زیر ارائه می‌شود:

- گفتار اول: پیشینه‌ی مناقشات مرزی ایران و عراق

- گفتار دوم: تاریخ تحلیلی جنگ

- گفتار سوم: بازتاب دفاع مقدس در ادبیات ایران

شایان ذکر است که منبع اصلی در بخش تاریخ، مجموعه‌ی شش جلدی *سیری در جنگ ایران و عراق* از سردار محمد درودیان - کارشناس مسائل استراتژیک و پژوهشگر تاریخ دفاع مقدس - است که مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، آن را به چاپ رسانده است و یکی از کامل‌ترین منابع موجود در این زمینه به حساب می‌آید. *تاریخ ادبی ایران* و *قلمرو زبان فارسی* از سید مهدی زرقانی نیز از منابع مورد توجه در انتخاب روش تاریخ‌نگاری و تحلیل ادبی، در این پژوهش بوده است.

اهتمام این کتاب، بر طرح مباحث استدلالی و پرهیز از حاکم و ارزش‌گذاری‌های کلی و استحساناتی قرار گرفت و رعایت جانب‌ایجاز، به محدودیت نقل نمونه‌ی آثار ادبی، انجامید.

در پایان امید است که کتاب حاضر بتواند زمینه‌ساز مطالعات فرامتنی در مقوله‌ی ادبیات دفاع مقدس باشد و در کنار بسامد بالای پژوهش‌های متن‌محور، با رویکردی نوین به تحلیل تکوینی آن بپردازد.

فهرست مطالب

۳	مقدمه
۷	گفتار اول: پیشینه‌ی مناقشات مرزی ایران و عراق
۸	زمینه‌های شکل‌گیری جنگ عراق علیه ایران
۱۹	گفتار دوم: تاریخ تحلیلی جنگ
۱۹	نگاهی اجمالی به تاریخ جنگ عراق علیه ایران
۳۴	تاریخ تحلیلی جنگ
۳۴	شرایط تاریخی - نظامی
۷۵	شرایط تاریخی - سیاسی
۷۸	شرایط تاریخی - اجتماعی
۸۴	فضای فکری، اعتقادی و اندیشگی
۸۷	مواضع داخلی و خارجی
۹۵	گفتار سوم: بازتاب دفاع مقدس در ادبیات ایران
۹۵	پیش‌گفتار
۹۶	ادبیات دفاع مقدس
۱۰۰	ادبیات دفاع مقدس و ارتباط تناظری با ادبیات جهان
۱۰۱	گونه‌های ادبی دفاع مقدس

۱۰۴	شعر دفاع مقدس.....
۱۰۶	ویژگی‌های سبکی شعر دفاع مقدس.....
۱۰۸	انواع (ژانر) ادبی در شعر دفاع مقدس.....
۱۱۲	شعر دفاع مقدس از منظر مکتب‌های ادبی.....
۱۱۳	تأثیرپذیری شعر دفاع مقدس از پدیده‌ی جنگ.....
۱۱۳	شاعران دفاع مقدس.....
۱۵۵	داستان دفاع مقدس.....
۱۵۷	ویژگی‌های سبکی داستان دفاع مقدس.....
۱۵۹	ادبیات داستانی دفاع مقدس از منظر مکتب‌های ادبی.....
۱۵۹	تأثیرپذیری ادبیات داستانی دفاع مقدس از پدیده‌ی جنگ.....
۱۶۱	نویسندگان دفاع مقدس.....
۱۸۹	مخاطب‌شناسی ادبیات دفاع مقدس.....
۱۹۰	منابع مطالعه و پژوهش در ادبیات دفاع مقدس.....
۱۹۳	فهرست منابع